

SUMARUL:

NIC. OTAVĂ,
Oltul (poesie).

N. IORGA,
Mărunțișuri istorice
Culese în Ungaria
(urmare).

ȘT. O. IOSIF,
Sonet.

CARMEN SYLVĂ,
În luncă, trad. de
Horia Petra-Petre-
scu (urmare).

IOSIF POPOVICI,
Tabla dela Lugoj
(urmare).

VALENTIN BUDE,
Epigrame.

I. AĞIRBICEAN,
Mistrețul (schiță).

Dr. S. P.,
Foș răzlețe:
D. Anghel și Șt. O.
Iosif: Traducerii din
Paul Verlaine.

Cronică și notițe ...
Cărți și reviste ...
Poșta redacției ...

Ilustrații:

D. HIRLESCU
Alegoria de pe co-
pertă și două Studii.

AVIS.

Aducem respectuos la cunoștința On. public cetitor, că tuturor aceloră cari aū binevoit a primi revista noastră pînă la acest număr, dacā pînă în 25 Februarie st. v. nu se vor grăbi a ne trimite abonamentul, pentru ținerea în bună regulă a Administrației, ne vom permite a le trimite chitanțele de încasarea abonamentului pe $\frac{1}{2}$ an (la cei cu prețul redus pe un an) a. c., precum și a restanțelor pe anii trecuți, prin poștă. La abonament se vor socoti și cheltuelile de poștă în sumă de 46 fileri.

ADMINISTRAȚIA.

Revista Luceafărul se poate cumpăra cu numărul:

În Ungaria: **Arad** — Librăria Sîmion.

Sibiiu — Tipografia și Librăria Archidieceșană.

Budapeșta — Societatea Petru Maior (pentru studenți).

În Romînia: **București** — Librăria Sfetea.

„ „ Alcalay.

Constanța — Librăria Nicolaescu.

Iași — Sucursala Librăriei Socecu et Cie.

Braila — Sucursala Librăriei I. Gheorghiu.

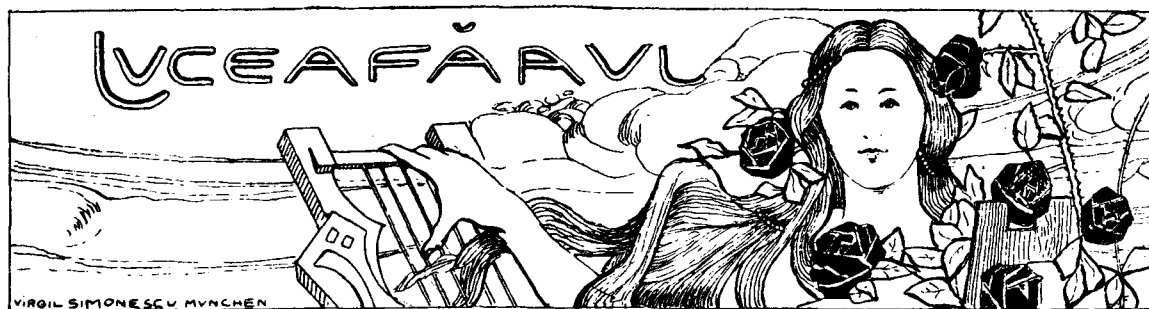
Craiova — Sucursala Librăriei Socecu et Cie.

Ploești — „ „ „ „

ABONAMENT:

Abonamentul se plătește înainte! Pe un an: 12 cor.; pe $\frac{1}{2}$ an: 6 cor. Pentru învățători, preoți săraci și studenți: numai pe un an: 7 cor. În Romînia: un an: 16 lei; $\frac{1}{2}$ an: 8 lei. Pentru preoți, învățători și studenții din Romînia, numai pe un an 12 lei. Un număr 50 bani, în Romînia: 65 bani.

OLTUL.

Mult iscusita vremii slovă
 Nu spune clipa milostivă,
 Ce ne-a 'nfrățit pe veci năcazul
 Și veselia de-opotrivă . . .
 Mărită fie dimineața
 Ce-a săvîrșit a noastră nuntă,
 Bătrîne Olt! — Cu buza arsă
 Îți sărutăm unda căruntă.

În cetățuia ta de apă
 Dorm cîntecele noastre toate
 Și ferbe tănuita jale
 A visurilor sfărîmate.
 Tu împletești în curcubee
 Comoara lacrimilor noastre
 Și cel mai scump nisip, tu-l duci,
 În vadul Dunării albastre.

La sînul tău vin, în amurguri,
 Sfioase, fetele fecioare,
 Și dimineața vin neveste
 Cu șorțul prins în cingătoare —
 Și vin păstori cu gluga albă
 Din fluer povestindu-și dorul —
 Și cite cîntece și lacrimi
 Nu duce valul, călătorul . . .

Drumeț, bătut de gînduri multe,
 Ne lași atit de greu pe noi,
 Îmbrățișîndu-ne cîmpia
 Te uiți adese înapoi,
 Așa domol te poartă firea
 Căci duce unda-ți gînditoare:
 Durerea unui neam, ce-așteaptă
 De mult, o dreaptă sărbătoare.

— De mult, în vremi mai mari la suflet,
 Erai și tu haïduc, moșnege, —
 Cînd Domni vicleni jurau pe spadă,
 Să sfarme sfînta noastră lege;
 Tu, frate plînetelor noastre
 Și răzvrătirii noastre frate,
 Urlaî țăriilor amarul
 Miniei tale 'nfricoșate.

Cum tresăreau încremenite,
 În jocurile lor buiestre,
 Oștiri cu coifuri de aramă
 Și roibi cu aur pe căpestre,
 Cînd, la strigarea ta de tată,
 Grăbeau din codrii la poene,
 Strîngînd securi a subsuoară,
 Feciorii mîndrei Cosînzene.

Sdrobită 'n praf, murea arama
 Și codrul chiotea, viteazul;
 Iar tu, frăține, mare meșter,
 Biruitor frîngeaî zăgazul
 Și 'mbujorîndu-te la față,
 Treceaî prin văile afunde,
 Încovăindu-ți îndărătnic
 Mărețul tău grumaz de unde.

— Slăvite fărmituri a vremii,
 De mult v'am îngropat văleatul...
 Neputincios pari și tu, astăzi —
 Te-a 'ncins cu lanțuri Împăratul.

Ca unda ta strivită, gemem
 Și noi, tovarășii tăi bunî,
 Dar de ne-om prăpădi cu toții
 Tu, Oltule, să ne răzbunî!

Să verși, păgîn, potop de apă
 Pe șesul holdelor de aur;
 Să piară glia care poartă
 Înstrăinatul nost tezaur;
 Țărîna trupurilor noastre
 S'o scurmî de unde ne 'ngropară
 Și să-ți adunî apele toate,
 — Să ne mutăm în altă țară!

Nic. Otavă.

MĂRUNȚISURÎ ISTORICE CULESE ÎN UNGARIA.

(Urmare.)

O dovadă foarte convingătoare o găsim la Romîniî de dincolo, din Țara-Romînească: în fiecare an vedem un însemnat număr de Romîniî din Ardeal emigrînd în Țara-Romînească și Moldova; dar numai foarte rar vedem grupe mai mari dintre Romîniî de dincolo cari să treacă în Ardeal. Motivul e foarte ușor de găsit, cînd ține cineva în seamă că fostul Domn muntean Cantacuzino (= Constantin Mavrocordat), între anii 1730 și 1740 (anul precis nu-l știu) a a desființat solemn șerbia (den iobbagionatum oder die Leibeigenschaft) și așa de total, încît în Țara-Romînească și Moldova șerbî sînt numai Țiganiî, pe cînd Romîniî sînt îndatoriți numai să dea domnilor lor o clacă foarte ușoară (sehr mässige Roboten) și o sumă tot așa de ușoară pe fiecare an. Urmarea este că amîndouă aceste țări vecine, cînd nu sînt pustiite prin războiî sau năvălirî dușmane, sînt pe deplin înfloritoare (die Folge ist dass in diesen beiden benachbarten Provinzen, in solange sie nicht durch Krieg und feindliche Einfälle verheeret werden, in dem besten Flor stehen); binefăcătoarea natură, prin cultura neobosită a cîmpiilor și ogoarelor,

finațelor, viilor, ș. a., dă produse bogate și binecuvîntate; țăranul e mulțumit și el știe că lucrează pentru binele și folosul lui numai; se face harnic, — așa încît e departe de gîndul de a emigra».

O altă dovadă că iobăgia sălbatecă e la rădăcina răului întreg e superioritatea «bătătoare la ochi» a grănicerilor. Aceștia-l mulțămesc așa de mult pe autor, încît el speră «că se va face dintre acești Romîniî, încetul pe încetul, un popor viteaz, ager și de toată bunătatea» (vortreflich).

Se dă apoi o statistică a preoțimii romînești.

Clerul unit numără: episcopul, 6 canonici dintre cari unul e *oekonomus*, altul *praepositus*, un al treilea vicariu. Apoî: un teolog, un notariu, un secretariu consistorial, 40 de archidiaconi și *prea mulți* preoți.

Clerul neunit numără: un episcop, «care poartă titlul de Budanul»; un «secretariu și plenipotențiaru», un «vicariu general», un «notariu general», un «archidiacon *cathedralis*», 18 asessori consistoriali, «cari sînt toți archidiaconi», 26 de archidiaconi. Și aici sînt *prea mulți* preoți. Cei din Sibiu și Brașov au o situație deosebită.

Tribunalul ecleziastic e marele și unicul sobor. În cel mic, presidă un archidiacon, în cel mare episcopul chiar sau vicariul, dela care se face apel la Mitropolitul sîrbesc din Belgrad, superiorul ierarhic, sau la patriarhul din Carlovăț care e mai bine văzut de Guvern.

Pentru a se vedea valoarea comerțului de vite cu principatele se dă o tabelă după cifrele luate din «Cammeral-Buchalterey» a Ardealului, pe anul 1768.

Exportul se face în cea mai mare măsură prin Turnul Roș (1323 de capete), Oituz (1370 de capete). Prin Gurghiū trec 1151 de vite, prin pasul Buzăului 328, prin Ghimeș 288, prin Bran 182, prin Vulcan 144, prin Bistrița 126, prin Timiș în sfîrșit 86.

Suma totală se repartizează astfel: 3563 de boi, 3322 vaci, 2288 juncani, 950 viței. Prețul fiecărui cap de boi 21 de florini, 20 de crețari, vacile și juncile se socot cîte 10 florini, iar vițeii cîte 2 florini. Valoarea decî a tuturor cornutelor importate în Ardeal din cele două principate e de 67.187 florini, 20 de crețari, după socoteala de vamă. Iar după prețuirea măcelarilor (cîte 16, 9, 7, 3 fl.) iese simțitor mai puțin¹.

Războiul deschis în 1768 între Turci și Ruși, n'a oprit, ce e drept, cu totul exportul, dar l-a slăbit simțitor. În 1769 s'a făcut în Ardeal o comisie pentru comerț.

Acum cînd s'a restabilit pacea (în 1774) se poate aștepta o creștere a relațiilor de negoț cu Țara-Romînească și Moldova.

Se mai vorbește de exportul de postav țărănesc (Kozentuch), ce se face din Ardeal în principate.

Urmează mențiunea cercetării de granițe în Carpați, făcută de locotenent-colonelul de Luxenstein în 1769—71. Peste această graniță trec neconținut *shismatici* (neuniți) din Ardeal, așa încît trebuie o pază bună.²

¹ Acest import crescu pînă la 1780 atîngînd cifra de 421.000 de florini (Engel, *Gesch. der Walachey*, p. 123).

² Cf. cu cifrele din 1750: 543.657 de neuniți și vre-o 25.000 de uniți (Bunea, *Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750*; Sibiiu, 1901, — din revista *Transilvania*). Cf. G. Bogdan-Duică, în *Convorbiri literare*, XXX, partea a 2-a, pag. 634. O a treia statistică mi-a fost comunicată, pentru *Convorbiri*, de dl Gh. Alexici.

În privința numărului populației rominești din Ardeal, anonimul îl fixează ast-fel. Uniții: 60.626 de bărbați, 58.604 de femei. Neuniții: 286.858 de bărbați și 271.218 femei.

Aceste notițe statistice pot fi puse alături de altele, contemporane, pe cari le dă manuscriptul «Geografia 24 (Földl. 4^{or} 24 szám)» al Academiei Maghiare, intitulat: «Eine vollständige Handschrift über Siebenbürgen» («manuscript complet asupra Ardealului») și purtînd iscălitura — de proprietar — a lui I. Chr. Engel, vestitul istoric.

Aici se dau notițe interesante asupra însemnătății pasurilor pe la 1765. Prin pasul Buzăului se aduc mai mult vin și porci și alte vite; «iar alte mărfuri trec rare ori». Despre pasul moldovenesc al Oituzului se scrie: «Pe acest drum duc negustorii din Brașov și Armenii din Gurghiū cele mai multe mărfuri ale lor spre Moldova, și mulți ciobani, cari trebuie să caute pășuni pe munții Moldovei îl întrebuintează». Adesea schimbul între cele două regiuni carpatine se face fără intervenția banului («nicht selten mit Tausch und Umsetzen»). De un timp e oprit importul de vin romînesc.

Cartea tratează întîi despre Romîni liberi, din *fundus regius*: cei din Cohalm sînt și cărauși, și «mai ales toamna îi aflî în toate colțurile Ardealului».

Aceștia sînt însă numai puținii fericiți, pe lîngă gloata cea mare a nenorociților. «În general», scrie autorul necunoscut, «șerbul său iobagul ardelean e cel mai nenorocit țeran care se poate afla undeva» («Überhaupt ist der siebenbürgische Unterthan oder Jobbagy in Betracht seiner Situation der unglücklichste Landmann, welchen man nur irgendswu finden kann»), «un adevărat rob al domnului său». Une-ori i se impune a duce dijma cale de sase, opt și chiar mai multe zile, pînă la orașul unde șede stăpînul. Pentru nimica toată, el e aruncat în temniță, «care e o gaură miserabilă, întunecoasă, supt pămînt, unde trebuie să zacă omul ca o vită... Împovărarea și apăsarea acestor șerbi din partea domnilor sînt nesfîrșite și escesele ce se săvîrșesc împotriva lor, de necrezut». De aici vine și «deasa emigrare în Moldova și Țara-Romînească». Cu toată reglementarea condiției lor de către Guvernul imperial la 1769, «escesele sînt foarte

dese, măi ales în ceia-ce privește claca și multe alte supărări». Pentru a înlătura nedreptățile de clasă ar trebui «un urbariu regulat și formal» sau măcar «eine normal Cynosur». Și Ungurii împart această nenorocire cu cea mai mare parte dintre Romîni.

La carte e adausă harta, din 1566, a lui Sambucus («Hanc Ultra-vel Transilvaniam, quae et Pannodacia et Dacia Ripensis, vulgo Sibenburg dicitur, edidit Vienne, Anno 1566 nobilissimus atque doctissimus Joannes Sambucus Pannonius»)¹.

Manuscriptul fol. germ. 1072 cuprinde descrierea unei călătorii începute la Potsdam lingă Berlin și încheiate la Constantinopol. Întorsul se face prin Țara-Romînească și Ardeal.² Călătorul, care se pricepea să însemne și cu creionul multele lucruri nouă ce vedea în cale, și-a săvîrșit calea între 8 Aprilie 1788 și Maiu 1792, așa încît el pare să nu fie altul decît Trimesul prusian von Götze, locotenent-colonel în armata regală, pornit incognito într'o misiune care era în legătură cu «planul cel mare» de schimbări de teritorii pe care-l făurise, cu o șiretenie naivă, în folosul patriei sale ministrul de Herzberg. Faptul că autorul acestor note vorbește de Diez, ambasadorul Prusiei la Constantinopol, care vine la dînsul cu știri politice, de Knobelsdorf care înlocui pe Diez, de curierul Schmidt, pe care-l trimite cu depeși la Berlin, întărește această părere³. Însemnările sînt făcute o bucată de vreme din lagărul turcesc, unde se pomenește la 16 Aprilie 1791 prezența noului Domn muntean — «Wlach-bey» —, Mihai-Vodă Șuțu.

Götze, căci putem acuma să-î zicem pe nume, trece Dunărea, în călătoria de întoarcere, la 6 Decembre și petrece ziua la Giurgiu, unde-î sosește mehendarul, adecă omul domnesc ce trebuia să-l întovărășească pînă la cel-lalt hotar.

¹ Între orașe se înseamnă în Țara-Romînească; «Cam-polongum—Langenaw», «Argisch templum», «Tergoviscia—Tervisich», «Bocaretz», «Pitesi coenobium», adecă: Cîmpulung, mănăstirea de Argeș, Tîrgoviștea. București, Pitești.

² Tagebuch einer Reise von Potsdam aus durch Sachsen, Bayern, Steyermark, Venedig, nach Constantinopol und zurück über Bukarest, Siebenbürgen und Ungarn (mit einigen Zeichnungen) vom 8 April 1788 — May 1792, I.

³ V. ale mele *Acte și fragmente*, II, pp. 235—6.

A doua zi pe la apusul soarelui ajunge la Copăceni, unde-î cade ceasornicul în Argeș. La București ajunge într'o amiază, dar fără să poată cuprinde cu ochii vestita privescătoare a livezilor și turnurilor, pe care le ascundea o negură deasă în recea zi de iarnă. «Spre sară Domnul» — Mihai Șuțu — «trimese la mișe pe secretarul său. Sara m'am dus la Ratib-Efendi» — reprezentantul turcesc la negocierile de pace — «care plecă a doua zi des de dimineață. La 11 ceasuri, în ziua de 9, am mers la Domn, care îmi trimesese trăsura și lacheii săi» — *sein Livrée* —, «carî mergeau lingă dînsa. Și sara veni la mine secretarul și Merkelius» — un Sas, Agent al Austriei în București —, «care stătu pînă la 9 și jumătate. Trimesesem eu la secretar pentru a mă înțelege cu Domnul în privința schimbului banilor. Restul serii l-am întrebuițat cu acest schimb. (A doua zi) am mers la Merkelius, cu Schmidt și Bok, la masă, și m'am întors acasă abia după 6 oare.

Toată ziua o întrebuițasem cu împachetatul și schimbatul banilor și sara Grecul Codrikas» — Panaioti Kodrikas, secretariul, vestit între cărturarii greci ai timpului¹ — «îmi trimese, sara, frumosul (saubere) său răspuns!

De și voiam să plec de cu vreme, cu acești Greci și Romîni merge și mai rău decît cu Turcii, căci înainte de 10 ceasuri n'am putut pleca». Abia la căderea nopții e la stația de poștă a Vălenilor. A doua zi, la 13 ale lunii, caii fiind obosiți, se fac numai patru oare, pînă la Brătășanca, unde se face popas dela amiază pînă a doua zi tocmai. La Cîmpina se ajunge la amiază, «pe cea mai frumoasă vreme». Iarăși odihnă: pînă la Brașov mai erau «două marșuri mari». «N'am mers mai departe și voiam să văd și puțurile de păcură (die *Steinöhl quellen*), dar era prea departe». După amiază vin cu Tătarii ambasadei scrisori și știri dela Domn și dela Knobelsdorf: se dă răspuns. În sara de 16 se ajunge la «Seiac». Abia pe la 7 seara se vede Brașovul, — bagajele rămîind în urmă.

Același drumet a însemnat în ms. fol. germ. 1072, II, observații geografice și militare în cursul campaniei, dînd la sfîrșit încă odată povestea drumului său de întoarcere în 1792.

¹ V. *Ist. literaturii romîne* II, p. 37, p. 71, nota 10.

Despre Severin, atunci numai un turn și un sat, el scrie: «Turnul-Severin (*der Thurm Severin*) stă pe o movilă rotundă. De jur împrejur e o prăpastie săpată, ca un șanț, peste care numai cu greu s'ar putea străbate. S'a mai păstrat un zid, care e de sigur gros de două-spre-zece picioare, lung de două-zeci și cinci și lat (*breit*) de două-zeci». În această regiune, el vede «foarte frumoși fagi și brazii». Craiova i se pare frumoasă — caracteristică generală a orașelor noastre pe atunci — mai mult de departe. Zimnicea i se pare «passabel»; e o șchelă însemnată pentru negustorii Turci. «Cetim cu curiositate: «Pietroșani e un sat foarte mare: *este și o casă clădită de-asupra pământului!*» Totuși el găsește că «satele de pe malul Dunării» adăpostesc și «oamenii înștăriți», cari au multe vite și tot felul de păseri în curțile bordeielor și caselor lor.

La întors, el vede Călugărenii, locul biruinții lui Mihai-Viteazul. «Lângă Ialomița (*sic*) e o veche capelă (*sic*) și în mijloc o cruce de piatră:

locul acesta se cheamă Călugăreni, de bună seamă pentru-că a fost cândva aici o mănăstire». Podul ce trece i se pare «tot așa de prost ca acele din Polonia» (noi adăogim: țară de cultură, aceea). În București îl uimește mărimea curților, acoperirea stradelor cu poduri de lemn. Complimentele *grecești* ale lui Kodrikas el le califică ast-fel: «a oferi tot și a nu isprăvi nimic». Trăsura cu șase cai a lui Vodă i se pare cu totul comună: «în Berlin sînt de sigur o mie ca dînsa»; cei patru cîhodari cari o încunjură, nu-i impun. «Un om cu minte nu-și poate închipui cită sărăcie și cite pretenții sînt la această Curte». La audiență, Domnul i eși înainte pînă la mijlocul odăii «și se așază în colțul din stînga al Divanului»; oaspetele fu poftit pe un scaun. Ise dau cafea și dulceții. La eșire, după atîtea pompe, ceaușii... cerșesc la ușă. Iarăși se face haz pentru schimbarea necinstită a banilor de către secretar și se învinuște de neîngrijire mehmendarul.

(Va urma.)

N. Iorga.

SONET.

Cînd obosit îmi sprijin fruntea 'n mîină,
În ceasuri mîndre de singurătate, —
Ca glasuri de tălângi îndepărtate
Și murmurări de fluere la stîină, —

Legende vechi și cîntece uitate
Îmi farmecă iar gîndul și mă 'ngîină, —
Și-atunci te simt aproape, dulce zîină,
Prilej etern de gînduri fermecate.

O vin-o iar, și fruntea-mi însenină
Ca 'n alte-dăți, tu cea de haruri plină,
Să uit o clipă tot ce mă 'nspăimîntă,

Îmi varsă 'n suflet liniștea cea sfîntă,
Să pot cînta, străin de glasul urii,
Ca un copil cuminte al Naturii...

Șt. O. Iosif.

ÎN LUNCĂ.

Idilă românească de Carmen Sylva.

(Urmare.)

Astă-zî sufla vîntul atît de rece și-și arunca fulgi de zăpadă înainte. Atunci îmi zise el: «Evanghelu! La vatra mea este cald încă, a rămas pe ea jăratecul dela lucru și cărbunii sînt puși la o parte. Vino!

Și de-odată mă cuprinse puțină teamă. Simteam, că fac un lucru deosebit trecînd peste pragul casei lui. Și m'am dus apoi cu el și el m'a cuprins cu mîna peste mijloc și mă ducea. Și eu eram mîndră și-mi gîndeam: »Sărmana Evanghelu are acum pe cel mai frumos dintre flăcăi și inelul cel mai frumos din întreg satul este al ei!»

Și pe prispa casei lui zăcea o rază de lumină roșietică, care venea dela vatră și părea că este o rază de soare, pe care a uitat-o soarele, cînd a plecat să se culce. Și noi ne-am așezat mai întîi pe pragul ușii, ca să-l pot netezi cu mîna și Soare zise: «Evanghelu! Asta-i pragul tău, asta-i casa ta, aici să stai tu în brațele mele și să fi fericită și să n'ai altă grijă, decît numai dragostea!» — Eu nici că puteam vorbi, atît de tare îmi bătea inima. Apoi ne-am sculat și am intrat în casă, lingă vatra caldă. El mi-a ținut mîinile și picioarele în apropierea jăratecului și mi le-a încălzit și m'a apucat și m'a așezat în poala lui și mi-a grăit încetșor și mi-a povestit atît de multe despre dragoste, încît eram amețită. Nu mai știu bine ce mi-a mai spus apoi, căci eram zăpăcită și atît știam, că-l plac mai mult, decît ori ce mai mult, chiar decît pe însuși soarele, căci el îmi este soarele meu. Așa trebuie să simtă și florile la prima rază de soare, așa, precum m'am simțit eu la căminul și în brațele lui. Întîia rază de soare în viața mea. Atît de caldă. Vai, atît de caldă. Atît de bine n'a avut-o Evanghelu încă nici-odată în întreaga ei viață. Căci soarele nu era numai soarele ei. Și soarele nici nu putea să-i vorbească și nici să mă aibă singură pe mine dragă, căci el iubește lumea întregă.

Dar Soare pe întreaga lume mă iubește numai pe mine. El n'are altă floare, eu n'am alt soare. Noi ne avem dragi. Cînd ne-am dus

dimineața amîndoi la lucru, luna stătea încă pe ceruri și era atît de rece și singurică și noi începurăm a rîde și a zice: «Uite, lună, noi suntem doi și tu, sărmana de tine, tu ești singură de tot!»

* * *

Cele-lalte fete mă pizmuesc pentru frumosul Soare. Toate l-ar plăcea și se uită la mine cu ochi răi și zic, că nici n'aș fi fost vrednică de așa noroc, ca să se uite la mine Soare. Și dacă ar mai ști ele, că pot să stau pe vatra lui și că mi-e cald, până ce ele m'aș lăsat de atîtea-orî să stau în frig și, dacă tremuram de frig, ele rîdea și-mi spunea: «Joacă, Evanghelu, că te vei încălzi. Locul la cuptor nu-i pentru tine. Acolo e locul copiilor casei și nu al străinilor!» Și dacă nu țeseam destul de iute, mă băteau. Dar de cînd le-a amenințat Soare, nu mă mai bat. Mă apără și pe mine cineva acum, pentru întîia oară. Încă nu m'a apărut nici-cînd nimenea. Din potrivă, dacă-mi făcea cine-va rău, rîdea toată cele-lalte fete și se bucură. Acum nu se mai atinge nimeni de mine. Căci acum sînt a lui Soare și Soare este al meu!

Astă-zî, cînd era să ne despărțim, era zăpadă mare, adîncă, o zăpadă, de abea am putut ieși din colibă și atunci am rîs și am zis, că cerul a trimes zăpada, ca să fim siliți să rămînem tot lingă olaltă și nici să nu ne poată găsi cine-va. Căci oamenii nu înnoată prin zăpadă până aici, dacă le ajunge zăpada până la briu. Iepurașul meu e vecinic cu noi, stă bucuros lingă cuptorul cald și-și spală botișorul. Și Soare are tot-deauna cîte ceva pentru iepuraș, cîte-odată cîte o foaie de varză sau alt-ceva, ce mîincă bucuros și atunci și iepurașul se bucură dinpreună cu mine. Adese-orî îl las de tot în grija lui Soare, ca să nu i se întîmple nimica și să nu plîngă, că am un animal, eu, care n'am nici un alt adăpost, decît pămîntul gol. Soare a cumpărat pentru noi un covor călduros din piele de capră și noi ne așezăm pe el, e cald și bine și-apoi

rîdem, dacă vîntul urlă și flueră pe afară, iară noi o ducem bine. Nimeni n'o are atît de cald, ca noi. Căci noi trebuie să ținem focul nestîns pentru dimineață. Cît de frumos este Soare cînd suflă în foc și-i cade părul peste ochi și ochii-i strălucesc de jăratîc, ca și cînd ar fi numai aur. Atuncea îi netezesc părul și el rîde și-și arată gropițele. El e zdravăn și știe învîrți bine clocanul și totu-și face lucruri atît de mitite și drăguțe, ca și cînd le-ar fi făcut o mină de femeie!

* * *

Mi-a spus, că la primăvară vom fi bărbat și nevestă. Va fi mai frumos atunci, decît acum? Mă tem însă să nu se întîmple alt-fel, căci mai fericită ca acum nu pot să fiu. Sînt atît de fericită, încă cu mult mai fericită decît fulgiul de zăpadă, cînd joacă și se rostogolește, și cînd le cîntă vîntul, ca să poată juca mai bine. Eri seara lucra încă, cînd am venit, și clocanul răsuna pe nicovală ca o muzică. Și-am început, atunci, să-i joc în sunetul clocanului și clocanu-i suna tot mai repede, și eu jucam tot mai repede, pînă ce sburam ca o pană, și el m'a prins atunci în brațe și m'a aruncat în sus și m'a sărutat și a început să joace cu mine în brațe și să rîză și-apoi m'a lăsat să alunec pe frumosul covor de piele de capră și s'a jucat cu mine, și iepurașul se juca și el, și noi rîdeam și eram veseli. Și rîdea și focul, pe care l-a uflat, să-l acopere, și lumina asupra noastră cu toată flacăra, și în cășcioară era atîta lumină, ca și cînd ar fi fost ziua albă, și noi eram atît de mulțămîți, că era noapte, și că putem petrece împreună noaptea întreagă. Și adorm pe pieptul lui, în brațele lui, și-i simt bătaia inimii, cîte-odată-i bate așa de tare, atunci mi-așez mîna în dreptul ei, căci îmi pare, că i-ar fugi inimioara departe de mine, cînd i bate prea tare. Ca și cînd s'ar îndepărta el de mine. Și-apoi mă cuprinde o groază. Căci dacă ar fugi inimioara lui dela mine, atunci aș muri, n'ar mai fi traî pentru mine. Pentru întîia oară am ceva pe lume, pentru întîia oară am pe cineva și să mi-l răpească nu poate nimenea, nimenea, nimenea. Și nimeni nu-mi poate cere înapoi inimioara lui, căci n'am furat-o dela nimeni. Fetele spun, că aș fi furat-o dela ele și să nu-mi aducă noroc.

Atunci încep să rîd. Cînd l-aș putut avea nu i-aș dus dorul și ziceau, că el este copil din flori și-l desprețuia și numai atunci gîndea, că ar fi bine să fi nevasta argîntarului, cînd vedeau lăntișoarele cele frumoase. Alt-fel era disprețuit și deja de pe atunci era el soarele meu, dela care-mi atirna viața.

Este al meu, Soare este al meu. Soare este singur al meu. Și nimeni nu mi-l poate lua. El rîde, de cîte ori mise face teamă și-mi zice «Ele nici că maș dorit, nici chiar mamă-mea na întreat după mine. Ce vreaș dar dela mine?»

* * *

Mi-a desfăcut părul și s'a mirat, că-mi cădea pînă la pămînt și apoi m'a învelit cu el și mi-a spus că am o manta regească din catifea neagră. Și i-am spus atunci: «părul meu este ca pana corbului și tu ai păr ca razele de soare» și el a rîs și s'a învelit și el în părul meu și zise că s'a făcut noapte, soarele s'a ascuns în noaptea părului meu. Și mi-a spus, că-mi miroasă părul atît de bine, că miroasă a flori și a pădure și s'a jucat cu el și eu m'am bucurat, că am și eu ceva, cu ce-l pot bucura. Alt-ceva n'am nimica cu ce să-l cinstesc, dar părul meu i aduce bucurie și Soare îl despletește în fie-care seară și se joacă cu el și-l laudă și: ascultați! Acum mi-a făcut un pieptene de argînt, pe care să-l pun în păr. Și e atît de frumos. Și de oare-ce aș fi văzut bucuros cum îmi stă, mi-a cumpărat din lîrg o oglingioară și mi-a arătat cît îmi stă de frumos pieptenele în părul meu. Mai trebuie să mă și piepten cu el, și apoi rîde și-mi arată gropițele.

I place mult, cînd prinde pieptenele bobotaia focului și dacă sar din părul meu scîntel și părul se face tot mai bogat, mai bogat sub pieptenele de argînt. În urmă stă pe loc și nu-l mai pot descurca și atunci el rîde. Și apoi îmi spune, că sînt vîntul ori norul de dinaintea vîntului, norul negru, care sboară ca gîndul și care se desface apoi în unde de ploae ușoară. Cîte-odată mă ceartă și atunci plîng și apoi îmi sărută lacrimile din ochi și rîde și-mi zice, că m'a certat numai din glumă, că a voit să vadă cum plouă norul cel negru. Și cu toate că știu asta, totuși mă înspăimînt, de cîte-ori mă ceartă plîng și el rîde, pentru că-mi rămîn lacrimile pe gene și ele sînt prea groase, nu pot să lase să cadă, lacrimile, ca să mi le poată săruta el. Cîte-odată plîng numai fiind-că au fost oamenii răi și apoi vrea el să știe, unde m'aș lovit și-mi sărută locul și nu mă mai doare. Bucuros mă las bătută, numai să mă sărute el!

(Va urma.)

Trad. de Horia Petra-Petrescu.

TABLA DELA LUGOJ.

(Urmare).

Ni se impun încă cîte-va lămuriri înainte de a trece mai departe. Pe pag. 43 avem cele 72 nume a lui Isus Cristos. Greșala cu *a se se* reproduce și aici. Explicarea senzului acestor nume: «dacă cine-va le are și le poartă cu sine, va fi ferit de toate relele» nu e corectă. Pe Tabla dela Lugoj avem alt text, ca pe cea a lui Tihonravov. Pe Tabla dela Lugoj se spune: cine le are și le poartă cu sine cu cinste, va fi de tot răul mîntuit. La Tihonravov avem cum am spus eu, va fi mîntuit și curățit. Rog să nu mi se cetiască printre șire. Pe **alte table**, ce au fost trimise dluî consilier aulic V. Iagić, avem: orî ce om le are și le poartă în cinste cu sine, va fi mîntuit de tot răul . . . și de diavol. În cazul dluî Hașdeu avem: voici les noms de Jesus-Christ; quiconque les portera sur soi en voyage, tant sur la terre que sur la mer, sera préservé de toutes sortes de dangers et de périls, qui les dira avec foi et dévotion. Și acum mă vor dispensa de traducerea franceză lectorii. Ultimul punct pe care-l ating de rîndul acesta e cel cu întoarcerea la sîrbie. Prea se subtrage vorba «cu cetitorii cu luare aminte». Mă creadă dnuî cu tablă, că am recitat capitolul III. despre părerea dluî Bejan «reprodusă cu autorisațiunea» cuvenită «în întregime». Punctul 2 din părerea tuturor cetitorilor cu anul e redus la zero. Punctul trei va fi analizat, cînd voi ajunge la punctul dluî Braniște referitor la această chestiune. Rămîne deci punctul prim: «cine și unde a sculptat această tablă». Răspunsul se referă de-ocamdată numai la loc, fiind-că de sculptor nu poate încăpea vorba, căci locul care ar fi purtat secretul numelui autorului tablei după dnuî Bejan-Braniște nu se poate susține serios. Despre cunoștințele autorului călugăr (argumente tot ex silentio) avem idee destul de clară, dacă-l privim cu pătrundere pedantă opera. Că știe romînește e drept, dar că «a știut bine și limba slaveană» n'o mai cred. Și aceasta o au comentatorii tablei tot dela specialiști. Că nu merge logica cu originea lui bănățeană e mai mult, decît clar. De mănăstirele de cari se pomenește, dovedește atît, că dl Bejan se interesează de istorie, cu ce competență cade din resortul specialității mele. Și acum ad fortissimum. Se cetește pe pag. 20. »De altă parte în textul slavean (de unde și această vorbă, nu doară cum-va dela Slavianski?) se află unele cuvinte, cari numai în Serbia sînt în us. Nu s'a putut deci face tabla nici în Moldova, nici în Valachia, nici în cele-lalte țări locuite de Romîni, pentru-că pretutindenea rugăciunile și

cărțile bisericești sînt scrise în limba curat paleoslaveană. Altcum chemarea filologilor va fi: a constata mai esact locul, unde s'a vorbit limba tablei». Pasagiul acesta arată ce păreri gratuite publică dnuî dela Lugoj. Nu pot destul să mă mir de unde scot argumente de o forță atît de șubredă. Dacă ar fi lucrurile de mai sus adevărate ar răsturna toate cunoștințele noastre despre cărțile literare din trecut. Nu e drept că ele ar fi scrise în limba curat paleoslaveană (vorbă inventată!) Avem doar o sumedenie de redacțiuni de texte bisericești. Limba veche bis. se numește: Altkirchen slavisch, Altbulgarisch și Altslovenisch. Acum să satisfac ultima dorință în această afacere a dluî Bejan cu chemarea filologilor. Unde s'a vorbit și limba cum stă scrisă rău și fals și cîngărit pe tablă e greu de spus, eu cred că nicăiri nu s'a putut vorbi o astfel de limbă. Motive sînt și pentru, dar mai multe contra.

După-ce mi-am fost încheiat și espediat deja observările asupra traducerii din limba slavă, înțeleg din un articol anonim (se spune că autorul ar fi dl dr. P. Barbu) că traducătorul din slavă a fost dl Iosif Bălan. Autorul anonim incriminează în *Foaia Diecesană* nr. 50 anul 1903 pag. 6, coloana I-mă pe dl Bejan pe motiv că «rețace acest fapt». Chestia judecătorească nu ne privește. Voesc însă să spun cîte-va vorbe despre dl Bălan. D-l Bălan e profesor de economie la institutele diecesane de pedagogie și teologie în Caransebeș. Afară de articole de economie rurală, publicate prin *Calendarul Românului*, vedem și lucrări istorice și filologice eșite din peana d-sale. La istorie nu mă pricep. Dar ce publică referitor la filologie e **tendențios și fals**. În știință însă există **morală**. Și nu e permis nici odată să induci în eroare neamul și cu atît mai puțin să seduci vecinii. Capitalul filologic a dluî Bălan e cît se poate de slab. În cîntea mea de scriitor, fără interese și pretenții convenționale și utile, trebuie să protestez în contra unor atari apucături. În cartea dsale «*Numiri de localități*», Caransebeș 1898, dl Bălan se prinde de niște lucruri de tot grele. Psihologicește se justifică greșelile dluî Bălan, pentru-că minuni de aceste se fac la mai multe popoare. Numirele de locuri e ramura ce mai grea de studiat din filologie. Și fără cunoștințe serioase e păcat de orî-ce clipă ce o risipești întru nimica. Tot așa sînt și *Numele de familie*, despre cari a publicat dl A. Viciu minuni teribile în Biblioteca Unirii, Blaș 1902. Atît dl Bălan, cît și dl Viciu sînt posesori de cunoștințe egale cu nimica. Nu înțeleg

de ce se ocupă de lucruri, cari nu le pot servi la nimica, cari încurcă și fac rău științei române. Cred că trebuie să trecem și noi, cei afară de granițele regatului român, peste pornirile sufletului și să lăsăm să vorbească mintea în știință. Despre cartea dluî Bălan a eșit o critică aspră în *Magyar Nyelvőr* XXX, 521—523 (anul 1901) de dl Oscar Asbóth, profesor de limbile slave la universitatea din Budapesta. Critica e severă, dar e meritată. Cuvintele cu care încheie dl Asbóth critica sînt caracteristice. Le dau în original și în întregime: «A szerző utolsó mondása után búcsút is vehetünk tőle, (dl Bălan a afirmat pe pag. 26: Romîniî sub influința regresivă a sunetului noale z au făcut din *gi* (*gy*) *ci*) abból mindenki világosan láthatja, hogy nem nyelvész. Hogy miért foglalkozik mégis nyelvészkedéssel és miért a nyelvészetnek épp oly nehéz kérdéseivel, amilyenek egy soknyelvű és viharosmultú ország helynevei, azt nem tudom, de azt tudom, hogy csak annyi türelemmel és szorgalommal más téren, amelyen talán jártas, igen hasznos munkát végezhetett volna, míg így több mint meddő munkát végezett, ártott, téves nézeteket terjesztett abban a közönségben, amely a *Biblioteca Noastră*-t (a kis népies könyvtárt, amelyben a füzetecske napvilágot látott) olvassa. téves nézeteket nemcsak a magyar helynevek eredetéről, hanem, a mi nagyobb baj, a magyar tudomány megbízhatóságáról is» Slab certificat de aptitudine pentru dl Bălan și dsa tot nu se lasă de filologie. Ce a spus dl Asbóth subscriu cu inimă curată și-l rog pe dl Bălan să-și cultive mai bine economia rațională de morcovi-fasole, etc. Filologia e îngrată. Numirele de locuri sînt nemulțumitoare și apoi chiar atacă autoritatea cuiva.

După acest excurs putem să ne întoarcem din nou la tablă.

5. E vorba de grafia la Romîni. Ce-am spus în rîndul trecut susțin și acuma. Afirmatia mea nu a resărit sub peană din gunoîul materiei de scris, ci e vorbă de o convingere pe care am cîștigat-o parte din prelegeri pe la universitate: 1° în Lipsca la dl Leskien, pe care-l citează și dl Adamescu, 2° în Viena la dl Jagić, 3° din munca mea privată. Am avut în mînă manualele și monumentele de paleografie, am văzut cu ochii pe la mormintele Domnilor prin mănăstirile din Bucovina înscrisiile¹, am privit cu de-amăruntul diferite codice vechi slave și romîne și am studiat în fine și părerile scriitorilor romîni. În chipul acesta cred, că mi-e permis a vorbi mai cu positivitate, ca dl Ada-

mescu și dl Faulmann călăuzii dluî Braniște. Ce pot acum spune nu e mai mult decît să amplific afirmația mea — bazîndu-o pe niște autori, — cari ilustrează starea faptică. Paleografie romînească n'avem. Dl Hășdeu face o fericită promisiune în Cuvinte din Bătrîni I. 3, «Specimenele fotografice se vor publica deosebit într'un tractat de *«Paleografia Slavo-romînă»*. Eū pînă azi n'am văzut acest tractat. Am insistat asupra acestui fapt, fiind-că dl N. Iorga în *La vie intellectuelle des Roumains en 1899* pag. 45, cînd scrie: «L'idée de la paléographie slavonne et roumaine n'existaît même pas chez nous, et on sait que jusqu'à ce moment personne n'a rien publié à ce sujet» e prea sever. Fapt e, că cel puțin azi, dacă n'avem o paleografie întreagă, avem totuși emise diferite păreri despre încetățenirea alfabetului slav la Romîni. Dacă am spus că: «a scormoni din cenușa neștiinței teze fără suflet, fără corp, cum e explicarea scrierii la Romîni de dl Sbiera, e greșit și chiar ridicol» n'am avut intenția să atac pe nimeni. E o pornire izvorită din convingerea mea științifică și mi-e datorința să înlăturez păreri greșite. Că teza dluî Sbiera e fără suflet (o expresie izvorită din inima poporului) ne-o dovedește faptul, că însuși autorul rezumîndu-și părerea, rostește voluntar vorbele despre «opiniunea noastră, ori-cît de hazardată s'ar părea ea la prima vedere...» (vezi *Codicele Voronețean*, Cernăuți, 1885, p. 297) și că e fără corp o adeverește dl Adamescu, tot atît paleograf ca dl Sbiera, cînd ne spune: «Această părere însă nu e dovedită pînă acum» (vezi Adamescu, Noț. de Ist. limb. și lit. rom. ed. III, p. 52). Din aceste două premise urmează aceea ce ne spune dl Ov Densușianu: «Nu mai insist asupra atențiunei pe care o dau, de altă parte, unor fapte fără importanță, ca de ex. păreri că alfabetul cirilic ar fi fost găsit de un Romîn, părere cum se știe a dluî Sbiera și pe care autorii o reproduc cu observațiunea că «nu e dovedită pînă acum» — și cred că nu va fi nici-odată. Ce pot folosi asemenea lucruri elevilor, cînd ar fi trebuit mai curînd să li se spună alte fapte, cunoscute și definitiv stabilite? (vezi *Sămănătorul*, Anul II, Nr. 28, 13 Iulie 1903, p. 438/9, în articolul: *Din literatura didactică*). Nici elevilor nu folosește teza dluî Sbiera, dar nici dluî Braniște, care: nu știe de cînd scriu Romîniî cu cirile și cum au scris înainte de cirile. Spiritul limbilor slave ne poate dovedi, de cînd scriu Romîniî cu literile cirilice. Cum au scris înainte e chestie de metafisică grafică. N'avem nici un moment și așa să dibuim în întunec, n'are nici un scop. Am pomenit de păreri dlor Hășdeu, Bărbulescu și Bogdan. Dl Hășdeu în *Magnum Etym. Rom.* II 2202 spune că Romîniî ar fi

¹ Dl Kozak profesor la univ. din Cernăuți publică o lucrare monumentală despre aceste inscripții sub titlul: *Die Inschriften aus der Bucovina*. A ap. I. vol., dar nu-i încă în comerț.

împrumutat alfabetul dela Slavi prin sutele X—XI.

Dl Bărbulescu în teza dsale de doctorat scrisă sîrbește: Fonetica alfabetului cirilic în scrierea romînă din sutele XVI—XVII p. 6 (Agram 1899) spune că procesul de împrumutare s'ar fi făcut mai iute în suta a XII. Dl Bogdan, profesorul dlui Bărbulescu, din această legătură am putut vedea o relație intelectuală între măestru și elev, în articolul dsale, cît se poate de priceput și bine știut: «Dela cine și cînd au împrumutat Romîniî alfabetul cirilic?» în Omagiū lui Titu Maiorescu, 15 Febr. 1900 p. 585—594, emite părerea că Romîniî ar fi împrumutat alfabetul dela Bulgari pe vremea cînd s'au format principatele romîne în suta a XIV^a.

Dl Bogdan excerpează toate urmele de prin documente din suta a XIV—XVI^a, de unde apoi începe mai slab dl Bărbulescu, care pune prea mare preț pe Crestomația lui Gaster și își încheie observările cu suta a XVII. Avem va să zică studii despre urmele de scriere romînă din suta

a XIV—XVII. Cuvintele dlui Bogdan pe pag. 594 op. cit. cari închee părerea dsale sînt: «Epoca împrumutului coincide deci, în mod foarte natural, cu înființarea voevodatelor romîne din sînga Dunării și cu introducerea literaturii bulgărești la Romîni. O soluție mai potrivită a acestei chestiuni e greu de găsit». Par'că vorbele dlui Bogdan tot lasă un gol în firmitatea părerii dsale. Ași avea multe observări obiective de făcut, dar faptul acela ar duce răspunsul meu prea departe. Nici locul, dar nici mijloacele «Luceafărului» nu ar putea cuprinde analise de grafie, cari ar stoarce izvoarele lui. E multă pricepere și pătrundere în articolul dlui Bogdan, dar totuși par'că sînt motive de a presupune că epoca stabilită de dsa, adecă suta a XIV^a, e prea tîrzie. Medio bulgara începe dela sfîrșitul sutei a XI^a și ține pînă la suta XIV^a. Avem cum se vede un cîmp vast de trei secolî și apoi putem lega de urmele grafice diferite observații, cari ar mai îmbătrîni scrierea la Romîni.

Iosif Popovicî.

(Va urma).

EPIGRAME.

Unei studente platoniciene.

Cu greu putem găsi la Plato
Ceva, ce n'ai admite tu!
Îți place tot ce-î dela dînsul,
Amor *platonîc* însă, nu.

Unei studente Aristotelice.

(Peripatetice.)

Aristotel ți-e filosoful,
Din el citești în budoar:
Peripatetico modernă
— Pe trotoar!

Monologul unui bețiv ajuns la abulie.

(Lipsă de voință.)

Că pot, să vreau, să nu mai beau,
O spun pe șleaū.
Dar eu nu vreau, să pot, să vreau,
Să nu mai beau!

Spre apărare avocatului M.

L-acuzî pe M., că multe crime
Și mari pe conștiință are;
Din parte-mî cred peste putință
Ceva să aibă pe ce n'are.

Cugetare de Anul nou.

Tot ce damelor le-duce
Anul nou, nu face-un ban!
Fete, văduve, neveste
Aū îmbătrînit c'un an.

Valentin Bude.

MISTREȚUL.

Văzînd că nu se poate mîntui de noi, badea Ion deslegă sacul cu poveștile :

— Focul topea lacom lemnele uscate, ce trosniau împroșcînd cu scînteii cele trei mișe sure ce se grămădiau jigărite, torcînd încet, pe așezate, în gura cuptorului, pe vatră. Cîte-odată flacăra de pară se înădușea, și atunci se auzia cîte-un șuerat strașnic, cum șueră șerpî din limbile lor de foc. Ne grăesc de rău dușmani, — mă gîndiam, nu le-ar sta bucatele în gît! — Vîntul scormonia în streșina de paie a casii și fluera cu o mulțime de întorsături din hornul

Toate trei mișile se ascuseră sub vatră, și priviau pîndiș cu ochii lor gălbuși, înpăinjeniiți de somn, la grămada de pe scaun.

Ciobanul își scutura mereu cojocul pe umeri, măturînd chilia. Era roșu cu frunte cu tot. Eșia frigul din el și din cojoc, de-l simțiai . . .

— Să nu te miri, bade Ioane, — zise — dar să fiu hoț de-am mai mîncat așa puii de frig. — Acolo cu oile în vale e la adăpost . . . Da cînd ești pe măgură, măi tete, numai te pome-nești cu un vintuleț subțire, care te taie până la oase. Ce-î crivățul pe lingă el? Nu mi-am

D. HÎRLESCU : Studiū.

înalt. Dregeam nește opincî, țintuindu-le la călcie două porloage cu cuie de s'rmă, subțirele, cînd aud afară la ușă, pe cine-va strănufînd, apoi tușînd de vre-o trei ori, în vreme ce-și scutura opincile înghețate, tropotînd îndesat lingă prag. Ușa se deschise.

— Măi, să duce veste de vremile astea! De cînd ești pe lume! Si vîntul te taie și zăpada te acopere și gerul te îngheață . . . Pfuî, î, . . . î . . . a! — și-și duse de supt cojocul mișos mîna goală, numai în cămașă, și-și netezi mustețile, umezite de căldură. Își smulse căciula roșietică mare cît o rotiță de plug, și o trînti pe un scaun.

îndesat căciula? Da să-mi ese capul prin ea! Nu mi-am strîns cojocul, zici dumneata? Da să crăp de tecăruială și nici alta! Și doar crezi că am venit încet? De cîntecul scărțait al omătului înghețat, s'ar fi mbărbătat și un țigan, așa tărăboi făceam prin zăpadă . . . Ce, că ce mai lume; țigan să fi acum și apoi cîntă cuce la primăvară cît îți va plăcea . . . Huî, huî, «î-îuh» — și se cutremură ca de o descărcare nervoasă, în tot trîpul, cît era de mare. Apoi se trînti pe un scaun cu spătează, pocnînd din limbă de vre-o trei ori și scoțîndu-și bășica cu țabac și pipa de după șerpar.

— O, bată-te Bucure să te bată! Ce, să te bată? Binele să te bată! Una zic eă și să duce, — dar bun e Dumnezeu de nu te-or afla vre-odată înțepenit stan pe celea coaste, cum și-a aflat țiganul calul, ce-a eșit să pască în luna lui Gerar. — Dar bine omule — zic — nu poți lăsa și tu pe vre-un hajmandău dintre cei ficiorî să vie în sat, și tu să cam mai păzești țirla? Crezi că ești junișan și acum?

— Dta, bade Ioane, — zice — ești făcut

— Și ce veste să fie aceia, măi Bucure? Nu cum-va v'a întrebat de sănătate jupinul lup, astă noapte?

— Nu, moșicule. Dar uite ce-î. În pădurile de cătră Rupturi de cînd s'a crăpat de ziuă tot ham-ham, ham-ham și dă-î înainte tot așa și iar așa. Ce primejdia lui Dumnezeu să fie oare acolo, zic cătră Gheorghe, — imi ști dta ficiorul. Gheorghe nu zice nimic, se duce, încunjură odată oile ce zăceau în turiște și vine iar lîngă mine... — Eă nu știu ce să fie

D. HÎRLESCU: Studiu.

asa într'o dungă, dar știu că nu m'ai lua așa peste picior, de-ai ști că ce veste-ți aduc! Ci ia dă-mi nește tăbac, că uită nu mi s'a umplut pipa, ardere-ar în fundul iadului să ardă. Ce crezi, cît trage de pe mine pipa asta pe an. Doi cîrlani, zici? Mai pune și trei mioare și apoi ai gicit, numai ce-î drept și strungarii îi fac cu ochiul.

Î-am dat de și-a tecăruit pipa. El trase un ochi de jar în cuptor, îl luă pe palmă sălîindu-l și-l nimeri în gura pipii, îndesîindu-l cu unghia dela degetul cel mare.

tată, dar lucru bun nu poate fi Cîinii bat ca la om, și-s mulți și de cînd tot bat. S'a fi slobozit vre-o jigodie între ei. — Lătratul rar răsuna tare în tăcerea adîncă. Cîinii noștri își ridicară boturile în vînt, ciuliră urechile, și tunde-o neică, ca nește săgeți ce lunecă de asupra zăpezii. Strigat-am noi, chiuit-am noi, fluerat-am noi în urma lor, dar par'că ei n'aveau altceva, decît să se întorcă? Așteptăm noi, așteptăm, așteptăm. Cînd numa-i iată că se întorc dulăii toți cincî. Ajunși, trei au început să latre și doi să urle. Ce semne vor mai fi

și astea? Mă Gheorghe, — zic, tu să te sui până în măgură, de unde vezi bine pădurile de cătră Rupturi și să iscodești ce petrecanie-î pe acolo. Dar n'apuc să gat bine vorbele, când se auzi de-odată un tropot ca și când ar alerga o stavă întregă, după muchea dealului, și trei-spre-zece, zi trei-spre-zece mistreți, pasă-mite-o scroafă cu porcei — în șir trecură, ca o săgeată pe din jos de oile noastre și se tot apropiau de pădurile Vadurilor. Ne-au luat fiori, măi tete, și pe strungar au început să-l scuture frigurile. Am mai văzut eu mistreți, dapoî așa! Scroafa de n'a fost mai mare, ca măgărița noastră, apol nici n'a fost de loc, iar porceii ca noatinii! Purceii dracului. Așa porcei? — Când s'au depărtat de-o pușcătură de noi, cei trei cini, cari au lătrat înainte s'au luat glonț după ei, dar când a fost la marginea pădurii dihania ceea mai mare s'a întors ca fulgerul după ei. Ciniș schelălăind se întoarseră, pe când groaza de porci se adinci în pădure. Dumneata ești pădurar, mergi și-î caută.

— Și ce gîndești, doară, că i voi lăsa acolo? Pagubă numai că n'ai venit mai de dimineață. Îmi opriam și feciorul acasă și mergeam amîndoi. Cu două focuri tot ești mai cu nădejde... Bună veste mi-ai adus, măi Bucure, zău așa... Chiar mi-am gătat opincile, acum dar la drum. Capse noaue am, gloanțe am, ce-mi mai trebuie?

Mi-am pus în grabă toate la rînd. Bucur mă lăsa cu sănătate, spuindu-mi să dau pe la tirla lui și să întreb de cei de-acasă, de n'au eșit cumva mistreții să se ducă. Le-a dat-o asta lor în grije. El acum merge să ia tăbac, țuică, sare și alte marafeturi, dar îmi poștește isbîndă, și partea ce i se cuvine lui s'o grijesc bine. — Bălan îl petrecuse pînă la porțița, care se înieptă de două-ori înapoi pînă să se închidă.

Căciula pe urechi, sumanul strîns pe trup, pușca la umăr și hai să pornim cu doamne-ajută. Nu mă mai încredeam atîta în mine, cît mai mult în pușcă și în Bălan, cînele vesit în jurul nostru întreg, de bun de porci.

Cînd să eșim din curte, el mergea trăvălindu-se prin zăpadă, înaintea mea, eu după el, nu știu ce mă făcu să privesc îndărăpt și... facu-mi sfînta cruce, știți pe cine văd? Nepotul de 12 ani, odrasla feciorului-meu, pierdut în tundra-î lungă, capul îngropat în căciulă, numai nasul și gura i se vedeau bine, — venia împletecîndu-se după mine. A fost în casă și auzise toată povestea cu porcii sălbatici, și acum hai că și el vine.

— D'apoî arză-ți focul capu tău ăi prost, nu vezi că-ți îngheață răsufierea, unde mamonul te-ai luat să vii și tu după mine? ștregarule!

— Moșule, lași-mă să viu și eu?

— Unde să te las, măi Praleo?

— Să vedem porcii, moșule. Nu mă lași?

— Ți-oi da eu lăsate numai decît, — și mă și întorc să-l mîngăi puțin pe la urechi. — Dar să poți pune mîna pe el?

Pornim noi, eu și cînele, și eșim. Cînd sîntem la vr'o 23 de pași pe drum, cine deschide porțița? Nepotul.

— Moșule, lași-mă, că buna m'a lăsat. Lasă-mă zău, moșule!

— Măi mică, întoarce-te la vatră, mă, că de mă faci să mă mai întor: odată, nu ți-a cădea bine.

— Că buna m'a lăsat, moșule, lasă-mă și dumneata.

— Bună-ta-î nebună ca și tine, — și unde nu-mi chiuu odată baba să-l ducă în casă, ce doar' ș'a pierdut mințile să-l lase pe așa vreme afară?

Așa m'am scăpat de belea. Baba se cătrănea trăgîndu-l de mîncă: «Așa, așa, că toți mureții după pușcă. Neam de neam. Hai mă, nu mă face să ocărăsc că te ia... De cînd i cotorul de 7 ani știe toate căile și potecile pînă la pădure... Mă, da hai odată cînd îți spu!... Primăvara după ouă și pu de paseri, după fragi, după flori, vara după mure, toamna după alune, și ia acum iarna după porci sălbatici. Neam de vînători nu-î așa? ... Ci mișcă mă mai cu picioare, michiduță, ori ce aștepti?

Apoi văzînd că nu răsbește, l-a umflat în brațe. Și se svîrcolea nepotu de sta s'o doboare pe babă, și răcnea de sta s'o surzască.

Eu m'am cam mai dus. Era ger de ți se lipiau nările și părea că și răsufletul ți-e de ghiată. Merg eu așa merg, merg. Am fost eșit din sat și Bălan adulmeca niște urme de iepure poate, ori de vulpe. Dar nu se depărta de mine. Cînd dau pe muchia dealului de unde se vedea pădurea Vadurilor, stau eu să mă mai curăț de ai tusă și să aprind pipa. Cînd să plec, numai aud pe cine-va îndărătul meu: »Moșule!« Pei drace, zic eu, și stau să-mi puî mîinile în păr de cătrănit. Venise pe o potecă mai scurtă și mă ajunse.

— Tu nu ești curat măi sfirează, zău că nu ești curat. Nu ți-î frică că-î îngheța, ori te vor rupe porcii. Hai numa, hai, că știu că pe sară nu te-a mai săruta mumă-ta. Te las în pădure pe sama dihaniilor, înțeles-ai?

El a pus buza și dăi și trimbiță în zarea înghețată. Era numai într'o clichină, se vede că i-a luat baba tundra să nu vie. Era roșu-sfeclă. Ce să știu face cu el acum? De-aici cum să-l mai îndrept, acasă? Nici nu s'ar duce. Ian să văz: «Ia numai te cară de unde ai venit. Înțelega-î, că nu-ți va umbla bine de nu... Dapoî... de... vin... porcii. Așa, acum stăm bine. Minunat. Trebuie să-l duc cu mine în pădure. În urmă tot eu a trebuit să-l înbun, și să-î spuî că mistreții nu mîncă oameni.

Mergem noi, mergem pînă ce ajungem la tîrla lui Bucur.

Zăpada nu mai cădea și vîntul în vale nu ajungea așa tare.

Ciobanii de cînd mă zăriră îmi tot făceau semne, arătînd par-că s'ar fi dus mistreții din pădure, dar acum ne spuseră și cu vorba.

— Vreme de-un cias nu-î, bădicule, de cînd a năpădit turma întreagă dintre tufișurile pădurii, și fugea neică mîncînd pămîntul cătră Răstoace. Să fi grăbit îi găsiați încuiați gata în pădure; trăsniatî între ei din amîndouă țevile de-odată, de-î stropșa . . . Așa s'au dus sănătoși.

— Și toți ș'au dus, ziceți voi.

— Numărați 13, ciți au venit. Pagubă, mai ales de scroafă, că era cît măgărița noastră. Mama pădurii în picioare. Nu crezi? Hai numa de-î vezi urmele. Măi Dumitre, mergi de adă măgărița, să asemănăm urmele.

Cum au fost trecut sălbătăciunile chiar pe lîngă turmă, era ușor de arătat. Mergem noi cu măgărița acolo. Pe zăpada înghețată mai mult deosebiai o cărare decît urme, semn că au trecut în șir. Dar totuși — unde și unde — se puteau vedea urmele mari, lucitoare, ca a măgăriții de mari.

Hm, hm, fac eū, da bună-seamă mî-a scăpat, de ăștia nici la hăitașurile celea mari nu prea înfilnești.

— Și ziceți că au scăpat toți?

— 13 în cap, bădicule, opri-li-s'ar glonțul în piept.

Dacă nu-î, nu-î, ce să faci. Eram cătrănit de să crape dracul de năcaz și nici alta. Cînele s'a așternut urmelor, și tunde-o neică, în salturi mari. Îl strîg eū să se oprească, dar țî-ai găsit-o. Se afundase în pădure. Nu mai bătea. Stăm noi, stăm, stăm . . . Într'un tîrziu auzim că bate la capătul pădurii de cătră Răstoace, și apoi îl vedem cum aleargă săgeată în partea aceea. Acum știam de bună-seama că s'au dus împelițații.

Că fără alai s'au dus, bată-î gloanțele să-î bată, zic eū. Da, mă ficiori, eū dacă am venit pînă aici, tot mă voiū duce pînă în pădure, să văd cum mai stă. Cine știe nu voiū prinde vr'un hoț. N'ar strica să am pe cînd mă voiū întoarce bani de rachie. Că pîrjolește frigul ăsta! Voi să țineți pe băiatul ăsta pînă mă voiū întoarce, să-l mai încălziți, că eū cred că-î degerat de jumătate.

Dar țî-ai găsit-o să te poți scăpa de scaiū. La stîna nu vre-a se rămie, se uita așa de chiorîș l-a păcurari! Să teme de ei. Ce, doamne sfinte, că doar nu-s urși. — Nu, dar tot nu vrea să rămie.

L-am luat dar cu mine. Ce vreaî, neam de vîntori din viță-porodiță. Unu-î nepotu moșului!

* * *

Pădurea doarme dusă. Crăngile îngreunate de zăpadă să clătina cînd și cînd, adiete. Nici o suflare de viață. În pădure omătul pînă în ghenunchi, nu-î așa de bine înghețat, ca pe hotar. Înaintezi greu. Căile nu se cunoșteau. — Măi prietine, — tu să rămii aici la margine. Eacă îți dau și țundra mea, înboldorește-te bine. Și așa nu ași putea-o duce prin desiș. Așteaptă numai aci, — vezi că nu-î chip să te ții de mine. Îndată mă întorc și eū. Merg numai pînă la stînjîinii cei noi și vin. Nu-î departe.

Copilul ștînd că mistreții s'au cam mai dus, cu chiū cu vai să învoește și rămîne. Cît m'am afundat în pădure am dat de urma prospătă, pe unde e desișul mai mare. Și ce fac? Mă iaū pe urmă să văd ce se va alege. Iad și nu alta; gîndiam că nu se mai sfirșeste. Așa huceagul dracului n'am mai pomenit. Tot pitu-luș a trebuit să merg și de multe-orî pe brînci. Pasă-mite cine după ce aleargă. Cînd am dat la lumină, eram ca eșit din scaldă, iar cărarea pe care am venit brăzda zăpada cătră Răstoace. Pe aci a fugit și cînele.

Mă întorc cătră poenile pădurii. Ce-ar fi de-aș da peste vre-unul încă? Poate să fi rămas, poate să fie de mai înainte pripășit pe aici. Și gîndul ăsta m'a făcut să mă inferbînt și mai mult. Încep să caut. Pagubă că nu mi-î cînele aici. Pînă unde mamonul s'a fi dus? Mă afund iar în pădure cu pușca strînsă la piept. Dam pe unde-î mai rară, dar îmi făceam ochii în patru . . . În sfirșit dau de-o urmă . . . De vițal nu putea fi, că nu umblă iarna prin pădure. De ce să fie? Hm! de-aș putea numai să-l ochesc așa de bine, după cît știam că de ce-î . . . Inima îmi bătea tare și mă aprindeam tot mai mult. De-odată un fior de ghiată m'a încremenit: la stînga din tufele dese năvălește o dihanie grozavă și trece ca fulgerul. A dat în poiană cînd descărcătura a detunat în pădure. Mai mult de groază am tras, cît de gîndul că doară o voiū ajunge. Abia după ce s'a depărtat am putut ști că ce-î: un vier sălbatic de toată groaza, cum n'am mai văzut.

Cînd am eșit la margine cu ochii umezi el da să treacă tot cătră răstoace. O dungă de sînge roșă zăpada ici și colo. Așa dar tot l-am nimerit. Am zis că dau să treacă, dar nu i-a fost scris. Cînele meū, chemat să vede de înpușcătură, i eșise înainte chiar, cum alerga înspre mine. Dihania se învîrti repede tîindu-și o linie înspre tîrlă. Dar cîniî de acolo i opriră calea, al meū îl mîna din urmă, și m'am trezit cu el iar în pădure. Până bați în pîlmi am fost la gura cărării pe unde au eșit cei-lalți mistreți din desiș. Era locul cel mai bun de pîndă . . . Aștept eū aștept, aștept. Răsuflarea nu-mi mai da pace atîta se îndesase, cînd numai iață că se aude un tropot repede, alungat,

și dihania năvăli din nou, cu Bălan după ea. A doua detunătură spărie liniștea pădurii, minunea scobîlți de picioarele de dinainte și căzu în bot. Cînele lătră: ham-ham-ham, de trei ori.

Îmi umplu însă repede pușca, nu dau așa mare crezămînt dihanii. Că iată, într'adevăr, se scoală din nou, se învîrte odată ca fulgerul după cîne, și pornește iar. Dar alte două detunături, au trîntit-o pe veci la pămînt.

Dar să ști că mi-ai dat de lucru, spurcatule, zic eu lovindu-l cu patul puștii. Printre cei doi colți de greblă înțepeniți; în gura vierului sîngele curgea, pătînd zăpada. Am șezut pe el, și-am tras o pipă de tabac. Apoi am pornit. Îl dau în grije ciobanilor, pînă vine feciorul meu cu carul...

Ajung la marginea din jos a pădurii. Dar

unde potop mi-e nepoțelul? Am și uitat de el...

— «Moșule, nu mă vezi?» Țundra era jos. «De unde să te văz măi picuile? Îmi vine să cred, că ești Pipăruș-Pătru.»

— «Iac' aicea sus moșule. Mă huiț aici.»

Cînd îmi ridic ochii, el într'un stejar: plin de zăpadă și mai degerat.

Î-am ajutat de s'a scoborit. — «Mi-se pare, măi nepoate, că te-ai suit să vezi de unde a venit pușcătura? Hei?»

El știind, la ce țintesc mi-a mărturisit că nu i-a fost frică de loc, de loc. Tocmai bun de vîntor, mă gîndiam eu, nu se lasă de rușine cu una cu două. Dar pentru aceea tot a zăcut două săptămîni de friguri. Beșica de porc însă tot a fost a lui. Î-am grijit-o bine.

I. Agirbicean.

FOI RĂZLEȚE.

D. Anghel și Șt. O. Iosif: Traduceri din Paul Verlaine. București. Minerva. (Cu o copertă de Al. Steriadi.) Un volum în 8° de pp. 95. Prețul 2 lei.

Un prieten cu oare-care pricepere și cu gust literar văzînd odată volumul *Choix de Poésies* de Verlaine la mine, mi l-a cerut să-l cetească. A doua zi mi l-a înapoiat. Întrebîndu-l, ce impresie i-a lăsat, mi-a răspuns cu cuvintele titlului: *Șoade poezii*. Și așa răspund cei mai mulți dintre cei ce iaș pe Verlaine mai întîi în mîna. Poeziile lui sînt atît de neobicinuite ca subiect, ca formă și ca inspirație, încît în primul moment rămîi nedumerit în fața acestui străin, pe care-l iubești îndată, gicînd că are să-ți fie prietin, dar, obicinuit fiind cu calea bătută de generații întregi anterioare, rămîi nedumerit și sfîcios, cînd vezi că te ademeneste pe poteci cu totul necunoscute. Desordonată, ca viața sa întregă, i-e poezia. Părinții săi sărăcesc pe cînd el e în mijlocul studiilor, pe cari nu le poate termina. În anul 1870 se însoară și-și iubește nebunește nevasta, dar iubind în acelaș timp pe prietenul său, pe Arthur Rimbaud, tipul aventurierului și al vagabundului genial, îl însoțește în călătoriile escentrice, pentru-ca într'un moment, cînd acesta vrea să renunțe la poezie pentru ca să înceapă un negoț, se descarcă asupra lui un revolver. Urmează temniță, apoi mizerie înecată în beutură și moartea îl găsește în 1896 cînd, aproape întunecat la minte, încă nu împlinise 52 de ani. Inspirația lui păstrează ceva din otrava perversă a absintului, icoanele lui sînt neguroase, ca vedeniile unui copil înspăimîntat, sentimentele sale sînt atît de subtile, încît par din altă lume și de multe ori poeziile sale nu-s decît muzică. «Cet enfant malade avait une musique dans l'âme et à certains jours il entendait des voix que nul avant lui n'avait entendues», zice Jules Lemaitre. E evident că un ast-fel de poet e greu de tradus, căci nu ajunge să fii un versificator măestru ca să poți reda partea muzicală a versului, ci trebuie să fi un poet, în al cărui suflet șoaptele acelea mistice să găsească un răsuneț. Nouă ne-a trebuit ca subtilul și rafinatul Anghel să dea mîna cu melodiosul Iosif, pentru-ca să avem niște traduceri cu adevărat bune ale lui Verlaine. Voiu reproduce două. Cea dintîi e faimosul *colloque sentimental*, un dialog prins din întîmplare de urechea poetului, redat aproape fără comentari; dar cel mai liric dintre poezi, Verlaine, nu poate să ne dea numai un tablou obiectiv fără ca să nu presare peste el toată melancolia pe care i-o stîrnește în suflet, fără să-l încadreze într'o ramă plină de sentimentalism. Pentru ca meritul traducătorilor să iasă mai bine în relief, nu voi pune alături numai textul francez, ci dintre cele trei traducere germane pe cari le cunosc, a lui Hans Kirchner, Albrecht Mendelssohn-Bartholdy și Otto Hauser, am ales pe cea din urmă, ca cea mai bună, ca să servească cu atît mai bine de comparație. A doua reproduce, *Cintecul pribeag*, îmi face impresia unei beșici de săpun: ușor încît îl poate purta vîzduhul, pe el strălucesc culorî grele și saturate.

Dr. S. P.

*Dans le vieux parc solitaire et glacé,
Deux formes ont tout à l'heure passé.*

*Leurs yeux sont morts et leurs lèvres sont molles,
Et l'on entend à peine leurs paroles:*

*Dans le vieux parc solitaire et glacé,
Deux spectres ont évoqué le passé.*

— *Te souvient-il de notre extase ancienne ?
— Pourquoi voulez-vous qu'il m'en souviennne ?*

— *Ton cœur bat-il toujours à mon seul nom ?
Toujours vois-tu mon âme en rêve ? — Non.*

— *Ah! les beaux jours de bonheur indicible
Où nous joignons nos bouches! — C'est possible.*

— *Qu'il était bleu, le ciel, et grand l'espoir!
— L'espoir a fui, vaincu, vers le ciel noir.*

*Tels ils marchaient dans les avoines folles
Et la nuit seule entendit leurs paroles.*

*Zwei Schatten wandeln in verschloss'nem Leid
Im alten Parke einsam und verschneit.*

*Ihr Blick erlosch, ihr frischer Mund verdorrte,
Und unvernehmbar sanft sind ihre Worte.*

*Zwei Schatten wecken die Vergangenheit
Im alten Parke, einsam und verschneit.*

«*O denkst du immer unser Wonnetränke ?*»
— «*Warum doch willst du, dass ich ihrer denke ?*»

«*O schlägt dein Herz noch stets für mich allein ?
Siehst du im Trum noch meine Seelc ? — «Nein !»*

«*O Tage, da wir unser Glück gefunden,
Da wir uns küssten . . .*» — «*Ah, sie sind ver-
[schwunden !]*»

«*Der Himmel blau, die Hoffnung siegesfroh !*»
— «*Nacht ist es, die Besiegte Hoffnung floh.*»

*So schritten sie durchs Riedgras, durchs verdorrte,
Und nur die Nacht erlauschte ihre Worte.*

ÎN PARCUL VECHIÛ DE ZILE ...

*În parcul vechiû de zile, pustiû și înghețat
Doi înși cu pași de umbră ușor s'au strecurat.*

*Li-s ochiû stinși sub gene și buzele uscate
Și slabele lor vorbe abia de-s înginate.*

*În parcul vechiû de zile, pustiû și înghețat
Două năluci trecutul din somn l-au deșteptat.*

— *Maî ți-amintești tu astă-zî de acelea ceasuri
[sfinte? . . .*

— *De ce maî vrei tu oare ca să-mi aduc aminte? . . .*

— *Cînd îmi auzi de nume, tot maî tresări și-acu?
Îți maî apar în visuri, ca altădată? — Nu.*

— *Ah, zilele frumoase, nespuse de fermecate
Cînd ale noastre buze se 'mpreună! — Se poate . . .*

— *Ce-albastru era ceriul și mare viitorul!
— Dar, frînt, spre ceriul negru s'a dus, luîndu-și
[sborul.*

*Așă printre ovăsuri ce le 'ncurcase vîntul
Mergeaû, și numai noaptea le-a auzit cuvîntul . . .*

CÎNTEC PRIBEAG.

*Clavirul ce-l sărută o mîna delicată
Abia de maî străluce în seara viorie,
Pe cînd un cîntec molcom, o veche melodie
Abia luptînd din aripi, sfios și slab adie
În liniștea odăii de Dînsa parfumată.*

*Ce-î leagănul acesta ce cu mișcarea-î lină
Mî-alînt atît de dulce durerea mea întregă?
Ce vrei tu dela mine, cîntare-atît de dragă?
Ce-ai vrut să-mi spuî, cîntare, tu ce'n curînd
[pribeagă*

Sbura-vei pe fereastra deschisă spre grădină.

CRONICĂ ȘI NOTIȚE.

Aniversarea de 400 ani dela moartea lui Ștefan-cel-Mare. Împlinindu-se în Iulie 400 de ani, de când Voevodul Moldovei, Ștefan-cel-Mare, «cu multă jeale și plângere tuturor locuitorilor țării» fu înmormântat la mănăstirea Putna, întreg poporul românesc se pregătește pentru această zi de sărbătoare.

Cu această ocazie se va scrie de cel mai luminat istoric român al timpurilor noastre istoria domniei lui Ștefan-cel-Mare; se vor aduna de dl Ioan Bogdan toate actele, chisoavele și documentele de ori-ce fel, cari provin dela din-sul. Și în Iulie se va repeta — sperăm, cu multă splendoare și demnitate — *Serbarea dela Putna.*

* * *

Coperta acestui număr e lucrată de dl **D. Hirlescu**, profesor în Constanța, căruia i mulțămim din inimă pentru dragostea dovedită față de noi. Cele cite-va *Studii* ce reproducem, asemenea și alte creațiuni ale dsale — pe cari le vom da în viitor, — dovedesc că dl Hirlescu dispune de un talent artistic.

* * *

Despre decursul frumoaselor serbări dela Cernăuți, din prilejul aniversării de 25 de ani a societății academice «Junimea» vom da un raport amănunțit în numărul proxim. Vom aduce și fotografia membrilor »Junimei« și a delegațiilor studentești.

CĂRȚI ȘI REVISTE.

— Dări de seamă și notițe bibliografice. —

«**A romániai zsidókérdés.**» Sub acest titlu a scos o broșură dl **L. Gyárfás Elemér.** Autorul tratează pe scurt, cu multă conștiințioasă chestiunea ovrăiească din România. Face istoricul elementului semit din țară și justifică legile și mijloacele de apărare luate împotriva Ovreilor, arătând că interesele economice ale țării cer în România, ca și la noi, anumite restricțiuni față de privilegiile politice ale acestei rase. Autorul reduce la adevărata lor valoare, prin o mulțime de mărturii, minciunile preselor internaționale ovrăiești din Europa cu privire la situația Ovreilor din România. Broșura e scrisă într'un ton obiectiv și tratează cu pricepere chestiunea. Autorul vorbește călduros despre Români, lucru atît de rar în presa maghiară. Chiar și această împrejurare ar fi de-ajuns ca să recomandăm această

broșură tuturor pe cari i interesează această chestiune. Brosura costă 50 fil. și se vinde și la librăria seminarului în Blaj.

Dl **Ioan Ciocîrlan** ne-a trimis la redacție zilele trecute volumul dsale de schițe, intitulat «**Pe Plaiu**». Asupra acestei cărți vom reveni în curînd la rubrica «Foi răzlețe».

«**Calea mîndrei**» și «**Dorul**» coruri bărbătești pe motive populare de **Trifon Lugojan.** Arad. 1904. Prețul 1 cor. Textul poeziilor e din **Eminescu.**

ERRATA.

În numărul 3:

pg. 85 col. 1 rînd 19 de jos: *Iagici* p. Fagici.

« 86 « 2 « 7 « « în de omis.

« 87 « 1 « 20 de sus: *descriere* pentru ghicire.

« « « 1 « 28 » « capitole « capitale.

« « « 2 « 17 de jos a se ceti: pentru cei din tîiu, fiind-că le vor cunoaște din întregul armonic al cărții pentru cei din urmă fiind-că n'au nici un drept la ele.

POȘTA REDACȚIEI.

Al. Gh. Cîmpulung. Estensiunea și conținutul celor comunicate, precum și oare-cari considerații prudente față de legile țării în care trăim, ne împedecă în bună-voința noastră de-a Vă împlini dorința. Așteptăm versuri.

«81.» După cît știm noi din romanele lui **Jókai** nici unul nu e tradus în romînește. E posibil că în România să fie vre-o traducere slăbuță, ca cele mai multe, traduse cu grabă pe plată, dar noi nu avem cunoștință.

Dela Nera. Versurile dvoastră sînt bunicele atît ca concepție cît și versificație, decît vă atragem atențiunea asupra limbii ce folosiți. Naționalismul dvoastră, laudabil de alt-fel, e încuscrit prea de-aproape cu «**Lațul**» și «**Olimpul**» etc.

Blandusia. Cele cite-va poezii pe cari le-am cetit cu multă băgare de seamă, ne-au bucurat foarte mult, pentru-că nis'a dat prilejul să cunoaștem îndeletnicirile vrednice de laudă ale unui preot dela sate. Dșoara trebuie să cetească încă operele autorilor noștri de seamă și i precizem succese frumoase.

Stamb. Brașov. Schița doavstre va fi publicată cu plăcere într'unul din numerii viitorii, fiind acum foarte înbulziți de material; avem și cite-va lucrări, cari deja din anul trecut își tot adăstează publicarea.

«**Popul și salcia**» nu se poate publica. Poate altele.

APARE:	ABONAMENTUL:
La 1 și 15 a fie-cărei luni, stil v.	Pe 1 an 12 cor., pe jumătate
Prețul unui esemplar 50 bani.	de an 6 cor.
În România 65 bani.	Pentru străinătate 1 an 16 franci

Redacția : **IV., STR. ZÖLDFÁ, 13.** Administrația : **VI., Str. Vörösmarty 60a.**

■ Tipografia «Poporul Român», Budapesta, strada Vörösmarty 60/a.

INSTITUTUL DE ARTE
GRAFICE ȘI EDITURĂ

„MINERVA”

BUCUREȘTI
STRADA REGALĂ, 6.

De când s'a înființat institutul tipografic «Minerva» din București a căutat să facă servicii importante culturii noastre naționale, editând două *biblioteci*, una cuprinzând scrierile autorilor români clasici și a 2-a lucrări mici din domeniul literaturii și istoriei române. Înfațișarea estetică, desăvârșita execuție tehnică, precum și deosebita îngrijire în alegerea operilor cu care aceasta casă de editură caută a populariza literatura românească, ne îndeamnă și pe noi a recomanda On. nostru public cetitor volumele apărute și primite la redacție.

M. EMINESCU :

LITERATURĂ POPULARĂ.

Volum I: Opere complete. Scrieri inedite. Cu o prefață de ILARIE CHENDI. 1 vol., 216 pag.

Această carte este întâiul volum din operele complete ale celui mai mare și mai iubit poet român, opere care sînt acum în curs de publicație în Institutul nostru tipografic și din care vor apare în curînd și celelalte două volume al II-lea conținînd toate poeziile lui Eminescu. Iar al III-lea scrieri diverse, proză, scrisori, fragmente dramatice, etc. Toate sub îngrijirea conștiințoasă a dlor N. Hodoș și Il. Chendi.

În volumul de față s'a publicat versurile populare și poveștile în poezie și proză, adunate de Eminescu din toate provinciile române, apoi cite-va poezii imitate după cele din popor între care pentru întâia-ori se găsește întreaga poveste frumoasă a lui Călin Nebunul, scrisă în versuri admirabile.

Prețul . . . Lei 1.50

NICOLAE FILIMON :

CIOCOII VECHI ȘI NOI.

Cu o prefață de N. IORGA. București, 1 vol., 8°, 319 pag.

«Nu se știe nici cînd s'a născut, nici unde, nici ce părinți. Ce școală a făcut nu se poate spune și poate că nici n'a prea făcut multă. Nici din data morții lui nu s'a hotărît pînă acum» — zice dl Iorga despre Filimon și totuși romanul lui de moravuri «Ciocoi vechi și noi sau «ce naște din pisică șoareci mîncă», este o scriere care-l face nemuritor, căci scenele cele de amor și de umilință, apoi luptele și frămîntările zilnice din viața boerilor din întâia jumătate a veacului trecut nimeni nu le-a zugrăvit mai bine ca dînsul. «Este o carte cinstită și sănătoasă» zice autorul menționatei prefețe și într'adevăr nu se putea caracteriza mai bine, avînd în vedere șinta ei utilitară, limba în care este scrisă și oglinda fidelă a timpului zugrăvit. Depinde de felul cum va fi primită de public această acum a treia ediție a cărții lui Filimon, pentru a putea continua cu editarea restului scrierilor lui, între care «Slujnicarii», un alt roman, este iarăși vrednic de a fi răspîndit.

Prețul . . . Lei 1.50
Ediția de Lux « 3.—

„CĂLINDARUL MINERVEI” pe 1904.

Mai bogat ca orî și cînd în ilustrații, articole literare și informațiuni, Calindarul din acest an duce cu un pas mai departe ideea de a da publicului un almanach curat românesc, din care să se orienteze perfect asupra progreselor realizate pe terenul culturii noastre. De data asta s'a avut în vedere diferite instituțiuni culturale. S'a publicat un lung articol informativ asupra rolului *Academiei*, s'a vorbit despre dascălii noștri și despre revisorii școlari din țară, s'a reproduș articole literare de cei mai de frunte scriitorii romîni, iar ilustrațiunile cele variate dau celor vre-o două sute de pagini o înfațișare estetică dintre cele mai plăcute. «Calindarul Minervei» e un manual de educație pentru tinerime și un izvor de informație pentru o anumită pătură socială, careia se adresează.

Prețul . . . Lei 1.25

ION CREANGĂ.

Opere complete. Cu o prefață de IL. CHENDI și ȘT. O. IOSIF. București, 1 vol. 8° 386 pag.

Popularul scriitor moldovean, care așa de mult a contribuit la dezvoltarea gustului de citit și a creat un loc important în literatura noastră și operele lui merită să figureze alături de scrierile autorilor noștri clasici. Ediția «Minervei» e îngrijită cu foarte multă luare aminte; s'a îndreptat o mulțime de erori strecurate în edițiile de pînă aci; s'a adaus la sfîrșit un indice ce cuprinde explicarea citor-va cuvinte mai puțin usitate și s'a publicat cite-va bucăți cari nu existau în edițiile anterioare. Se poate afirma că aceasta este prima ediție critică a operelor lui Creangă și că respîndirea unei lucrări de felul acesta nu va rămînea fără rezultate pozitive pe calea progresului nostru cultural. Creangă va fi pururea un dascăl meșter pe terenul limbei romînești.

Prețul . . . Lei 1.25
Ediția de lux 3.—